

BEATI BARTHOLOMÆI

ABBATIS MAJORIS MONASTERII

EPISTOLA AD ERNALDUM EPISCOPUM CENOMANNENSEM.

(MABILL. Act. tom. IX, pag. 387.)

Domino ac venerabili Cenomannensium Dei gratia A episcopo E. et cuncto beatissimi confessoris Juliani inclyto gregi, Majoris Monasterii humilis abbas frater B. cum fratribus suis fideles orationes.

Miramur vāte, domine venerande Præsul, prudentiam vestram quid sibi velit, ut nobis calumniam de altari de Vivoniâ inferat, qui hæc de vestra bonitate sperabamus, quod, si aliunde nobis calunnia insurgeret de illo altari, vos contra omnes calumniatores invictum defensorem haberemus. Scitis enim quod antecessor vester, pie semper memorandus Wlgrinus episcopus, illud altare nobis in perpetuum absque relevamento tenendum donavit cum assensu omnium primatum Ecclesiæ vestræ, imo et totius capituli beatissimi Juliani. Cujus etiam donationis causa ita in Christo charitate scæderati sumus et uniti, nos scilicet monachi Sancti Martini, et vos canonici Beati Juliani, ut vos in societatem totius benefacti nostri receptos, quidquid deinceps in orationibus vel eleemosynis apud Deum boni promeremur, totius mercedis nostræ ac retributionis in æternum consortes haberemus, firmato inter nos et vos pacto, quod nos pro vestris canonicis in obitu singulorum facere debeamus, et vos pro nostris monachis. Quam unitatem nostram in Domino ne quis posteriorum per ignorantiam scindere ulla occasione tentaret, scriptum de hac re diligenter a vobis compositum est; quod ut inviolabilem obtineret firmitatem, ipsius domni Wlgrini episcopi, omniumque vestræ Ecclesiæ primorum auctoritate munitum et corroboratum est. Cum hæc igitur omnia bene noverit prudentia vestra, domine venerande Pater, quomodo tam profunde obdormivit ratio animi vestri et antiqua benignitas, ut tam

evidentem injuriam fratribus vestris excellentia vestra facere non metuat? Quod si vos fraternæ injuriæ respectus non movet, nunquid pro nihilo aut leve ducitis, quod Cenomannensis Ecclesiæ et episcopalis dignitas et canonicalis auctoritas pari consilio firmavit, hoc violare ullo modo ac destruere? In quo tam male de vobis meruit sancta ecclesia beatissimi Juliani, quæ vos sibi rectorem atque pastorem præfecit, quam vos totis viribus vestris honorare et exaltare debueratis, quia et ipsa prior vos honoravit gratis et exaltavit? Quid meruit, ut, cum omnes Ecclesiæ totius Franciæ et Aquitaniæ, imo et totius Galliæ hanc obtineant dignitatem, ut quod semel in capitulo earum firmatum est, nullus posteriorum violare præsumat, vos Cenomannensem Ecclesiam B hac dignitate, quam per tot sæcula usque ad vestra tempora obtinuit, spoliare non vereamini? Cur inter omnes totius Galliæ Ecclesias inferior erit sancta mater Ecclesia Cenomannensis, ut cum illæ omnes, et majores et minores, firmam capituli auctoritatem habeant, mater Ecclesia Cenomannensis nullam habeat auctoritatem? Si aliqua sæcularis persona quamlibet potens hoc facere præsumeret, dignum quidem fuerat episcopum cum toto clero suo, propter amorem Dei et Ecclesiæ suæ, mortem potius libenter appetere, quam Ecclesiam suam dehonestari ulla tenus consentire. Verum hæc quo modo se habeant, vos, beatissimi Juliani grex inclyte, summopere admonemus ne vos antiqua vestra dignitate ulla ratione denudari patiamini. Postremo ut nostram de hac re sententiam sciatis, de re tam legitime ac tanta auctoritate firmata nunquam in iudicium venire decrevimus. Bene valete.

APPENDIX

DE REBUS GESTIS IN MAJORI MONASTERIO SÆCULO XI.

1. Cæterum ut, ad nostra revertentes, jam ea quæ munificentia divina inter nos et erga nos, licet indignos, operari dignata est, et ad laudem nominis ejus, et ad ædificationem posteriorum, quo possumus stylo, proferamus: non immerito, ut opinamur, animæ fidelium Majoris Monasterii suffragia referun-

tur expetere, in quo tanta tam pro vivis quam et pro defunctis in orationibus et eleemosynis fiunt beneficia. Quidni enim illic votorum obtineatur effectus, ubi patrocinatur præpotens et sublimis ille sacerdos Martinus, qui, humillimi magistri Jesu Christi humilis et constans imitator, maxime humi-

litalis meritis, et perennem ejusdem loci sui sanctificationem et verbi, fideliter oratum venientibus obtinere potest a peccatis absolutionem? Nec incongrue etiam revelante Deo prædictus solitarius de studio et efficacia fratrum ejusdem monasterii circa cultum et frequentationem sacramentorum, quæ supra retulimus, vel vidit, vel effudit; quoniam, ut ipsi perspeximus, mos erat ipsius cœnobii et a prima aurora usque in horam prandii, propter sacerdotum copiam, continua missarum celebratio protraheretur. Quæ tam digne ac reverenter fiebat, ut magis angelica quam humana exhibitio putaretur. Unde nec laudabilem et imitandam eorum circa fratres defunctos antiquitus observatam consuetudinem prætereundam censemus. Cum enim aliquis fratrum nuper obiisset, confessor ejus in communi super indicta pœnitentia inquirebatur, qua audita, mira compassione videres cunctatim a fratribus fratris onus suscipi: hic psalmos ille missas alius jejunia, aliusque disciplinas verberum sibi rapiebat. Implebatur profecto miro ordine apostolicum illud: « Alter alterius onera portate (*Gal. vi, 2*). » Tunc denique exoneratus defunctus ab imposita satisfactione pœnitentiæ, liber, ut credimus, transibat ad requiem, et conventus assequabatur gratiam. Amen.

2. Hujus etiam cœnobii abbas, nomine Bartholomæus, privatis orationibus frequentius insistebat. Cui aliquando in oratione posito duo fratres, qui ejus tempore obierant, visibiliter apparentes dixerunt: « Bene quidem, Pater, tam pro te quam pro grege commisso in orando pervigilas, sed noveris etiam correctione agendum circa eos. Sunt enim inter illos, qui pro fratribus suis defunctis non satis solliciti sunt, ille scilicet et ille, et nominaverunt quosdam. Age ergo, et in communi conventu super defunctis mentionem faciens, universos et singulos exhortare ne dissimulent neve differant fratribus suis defunctis constituta a sanctis Patribus debita persolvere. Hoc enim tibi dicimus in verbo Domini, quia qui fratribus suis dum vivit non exsolvit quod debet, quod ei defuncto ab aliis exsolvetur, non in suam ipsius, sed in eorum proficiet utilitatem, quibus per suam negligentiam tenetur obnoxius. Illos autem quos nominatim expressimus, privatim convenies, duriusque increpabis ad emendationem, de cætero admonitione pariter et præcepto eos instituens; quod si neglexerint, horrendum sibi noverint imminere judicium. » His dictis disparuerunt. Abbas autem sollicitus injuncta sibi exsequitur; negligentes eatenus ad cautelam evigilant, boni meliores redduntur.

3. Quantum fides propria possit, comprobatur aliena, quod et in baptismo luce clarius patet, et nonnullis sanctorum institutionibus demonstratur. Inter cætera vero facta monachorum, præclarum et

A plenum fide quiddam comperimus; quod scilicet, dum quis eorum in extremis agit, omnes omnibus negotiis intermissis accurrunt: non comedendi aviditas, non dormiendi necessitas, non Dei familiaris occupatio, non publicæ utilitatis dispensatio quanta quanta, omnino vel revocat vel retardat quominus convenient universi et singuli ad ferenda suffragia. Porro nemo vacuus vel manibus nudis, sed armati omnes accelerant ad morientis tutelam, armis quidem fidei, et gladio spiritus, quod est verbum Dei. Ubi enim signum extremæ illius necessitatis auditum fuerit, statim symbolum catholicæ fidei in persona morientis omnes incipiunt, ei scilicet perhibentes testimonium quod in hac fide vixerit, et in hac fide a corpore discedit: ne videlicet hostis antiquus ad Creatorem suum revertenti audeat occurrere, cui audit fidei testimonium undique resonare. Quod quam salubriter sit institutum in cœnobio Majoris Monasterii, evidenti iudicio dignatus est Dominus ostendere. Quoniam dum quidam frater ageret in extremis, pro solemniori more illius ecclesiæ, nonnulli ex fratribus circumstantibus lectum morientis, precibus et orationibus ejus exitum munientes. Unius itaque aperti sunt oculi, et ecce vidit angelum Domini residentem ad altare et fratris animam præstolantem: vidit et diabolum prope assistere, ut animæ exeunti fieret impedimento. Anima quoque fratris de corpore egressa, in specie infantuli visa est super proprium corpus resedissee, et quasi tremebunda maligni formidare præsentiam. Tum subito, vox conventus advenientis auditur, clamantium pro fratre et dicentium: *Credo in unum Deum*. Ad quorum testimonium confusus hostis abscessit, et sanctus angelus ad vocem cantoris responsorium pronuntians: *Subvenite, sancti Dei; occurrite, angeli Domini*; prævidente eo cui divinitus fuerat revelatum, animam fratris suscipiens in cælum usque deduxit.

4. Erat in eodem cœnobio vir religiosus, Hildebrandus (1) nomine, cui pro vitæ suæ merito ab abbate sacramentum confessionis commissum fuerat. Quidam autem de fratribus ad extrema veniens, supradicto religioso conscientia suæ patefecit arcenum, et ita decessit e vita. Post non multos autem dies, mediæ noctis libramine, quiescentibus de more fratribus in lectulis, ecce frater ille qui nuper obierat, super lectum Hildeberti vigilantis astitit, et magnis cum vocibus cœpit inclamare, dicens: « O Pater Hildeberte, tibi, quasi Christi vicario peccata mea confessus, secundum fidem Ecclesiæ me salvum ab eis credebam; et ecce dæmones pœnas eorum a me terribiliter exigunt. » Et ille: « Et mihi, ait, quasi Christo Domino confessus es, et ego pro te Christo Domino in die judicii respondebo. » Ad hanc tantæ fidei professionem confusi dæmones abscesserunt. Defunctus autem confessori suo gratus egit,

(1) Sic apographum; dicitur tamen infra semel et iterum *Hildebertus*. Numero autem 13 infra occurrit iterum *Hildebrandus senior*.

et ab hostium manibus liber evasit. In quo scilicet facta Deus nobis et inimici erga nos malitiam, et sanctæ confessionis virtutem insuperabilem demonstravit.

5. Preshyter quidam sæcularis in cœnobio Majoris monasterii monachum professus sæculum dereliquit; qui, susceptis monachalibus sacramentis, dum quadam die in domo infirmorum lectulo decubaret, fratrem ad se vocat cui talium cura commissa erat, et ait ad eum: « Dominum abbatem exhibete mihi, quia pristinæ conversationis aliqua ipsam ad memoriam reduxi, quæ illi confiteri habeam. » Cui ille: « Meridiani, inquit, temporis somno pro more solemnium dominus abbas nocturnas mole recompensat vigiliis, nec quisquam eum his horis excitare audeat: nonæ vero horæ signo pulsato, licenter ad eum introiens adducam. » Et æger: « Necessitas, inquit, legem non habet, sed ve [f. ne] eni gravis existam, loco et vice ejus, vobis, cui ab eo sum commissus, constebor; urget enim extrema necessitas. » Nec mora, æger de culpa poenitens culpam confitetur, satisfactionem sibi injunctam devote amplectitur; pro more sacramenti a reatu absolvitur. Hisque gestis, ipsisque residentibus, ait: Jam nunc pugnare habeo cum hostibus feris. Tu igitur nusquam abscedens, præsentia solare, orationibus vaca. Neque enim visurus es cum quibus præliabor, imo horrido aspectu formam sibi satis congruam, corvinam scilicet, induerunt. » Dixerat, et subito ejus facies tota immutatur, oculi venis intumescunt sanguineis, et versati terribilem præbent intuitum; os distortum in partes spumas sanguine infectas evomit, cum membra ejusdem nulla quiete fruantur. Interea frater qui aderat, cœpit trepidare; quis enim non paveat ad hoc? Solo autem metu orationi procubuit; tamque diu protrahitur agonia pugnantis, dum qui astabat septem psalmos poenitentiales et letaniam expleret. Tuncque tandem æger rediit in seipsum, et sibi astanti ait: « En, inquit; frater, Deo protegente, hostes evasi; tu, qui mihi laboranti quasi collaborans assististi, jam parumper indulge quieti. Nocte enim imminente mecum vigilare habes, discessuro a vobis. » Verba sequitur effectus, ipsaque nocte, ut prædixerat, dissolvitur a corpore. O quanta Dei clementia! qua in corpore posito et pugnare dedit contra dæmones hominem, et pugnancem vincere: ut et labore pugnæ præterita errata purgaret, animæ autem suæ absolutionis horam notam faceret.

6. Per idem fere tempus quidam laicus de castro Beati Martini in eodem cœnobio conversus, ad exitum properabat. Hic in quodam diversorio domus infirmorum, ne vel alii molestiam ab eo, vel ipse ab aliis pateretur, cubabat. Media autem die, ecce dæmones visibili specie Æthiopicis similes ingressi ad eum, lectulum ejus circumsteterunt. Quorum unus et ipse terribilior, et magnitudine procerior

cæteris, stratum ejus ascendens, toto se corpore super eum extendit, ita ut etiam os suum ori ejus applicaret. Ille vero cum præ pondere incumbentis se movere penitus non posset, quod potuit fecit, et sputum de ore suo in faciem dæmonis se prementis iniecit. Quod diabolus non ferens, retro resiliit, et quasi propriam volens ulcisci injuriam, ad arta callidas se convertit. Denique coram eo argenti et auri pondera immensa, vestesque pretiosas exponit, choros puellarum, equitantium viventium cuneos, ut quos etiam agnoscebat sibi videre videretur. Inter quæ quasi exultans diabolus, aiebat ad eum: « Ecce, miser, gloria quam reliquisti ante tempus miseriarum, spontaneis te subdens miseris, cum istis poteras adhuc florere, si nostra consilia non sprevises. » At ille constanter econtra respondebat: « Nos quoque floruimus, sed flos fuit iste calucus. Jam nunc absit mihi gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi! » Ad hæc verba turba dæmonum tanquam fumus evanuit; et ecce beatus Martinus pontificalibus redimitus infulis coram ægro assistens: « Eia, frater, ait, confortare in Domino, nec te decipiant insidiæ malignorum. Ceciderunt enim a latere tuo, et a dextris tuis, amplius ad te non appropinquabunt. » Et addidit: « Cognoscisne me? Quod cum ille negaret, ait: « Ego sum, inquit, Martinus, hujus loci tutor et prævisor, sub cujus auxilium confugisti. » Ad quam vocem enitens ille prosilire de lectulo, post tantæ visionis abscessum a servientibus sibi repertus est pedem exterius, ut sancti pedes amplecti voluerat. Inde accito œconomo decubantium: « Sacræ, ait, unctionis mysterium mihi quantocius exhiberi satagite, quia dominus meus Martinus ita mihi præcepit. Quod postquam suscepero, de cætero me sciatum nec quidquam locuturum nec quidpiam gustaturum. Satis enim fidelis est a quo hæc audivi. » Nec mora, pro more fidelium inungitur, et, ut prædixerat, quandiu supervixit, nec quidquam locutus est, nec quidpiam gustavit.

7. In eodem cœnobio puer quidam intra decimum ævi annum, nomine Joannes, de castro Sancti Martini a parentibus religioni datus est. Cujus in ævo puerili maturitas maturis etiam sensibus admirabilis erat. Nemo eum resolutum risu, nemo censuram silentii excedentem, nemo dum vigiliæ agerentur, cum coevis somno vidit, ut moris est, indulgentem. Refulgebat in vultu ejus quædam cum gravitate simplicitas, ejusque pueriles oculos pudor innocentie confovebat, ut in se aspicientibus divino quodam intuitu castigaret levitatem, ac divinum timorem inspiraret. Cujus senectutem venerabilem, non diuturnam. Dominus festinans educere de medio iniquitatum, intra annos innocentie innocentem puerum molestiis corporalibus affligi permisit. Quibus in dies augmenta capientibus, religiosus puer præsciis extremorum, abbatem loci, Garterium (2) nomine,

(2) Nullus fuit hujus nominis abbas Majoris Monasterii. Legendum haud dubio *Garnierius*, qui ab anno 1137 usque ad annum 1153 præfuit.

ad se venire rogat, confitetur humiliter corde contrito de admissis, benedictionem monachi postulat fideliter, devote suscipit. Inde secundum traditionem apostolicam inungitur. Quo facto vivificis sacramentis munitur; tum vero crucis Dominicæ præsentato sibi vexillo, nihil jam pueriliter præter annos in ipso apparuit. Quanta devotione ipsam crucem amplectitur, quam piis eam lacrymis rigat, quibus singultibus videns Domini pendentis imaginem, ejus passioni conformis efficitur! His de more peractis, in lectum ponitur, positus in ecclesia Beati Benedicti, ut est consuetudo illius ecclesiæ, deferitur, ubi, requisitus a servientibus si aliquid sibi ministrari pro corporea necessitate deposceret, nihil prorsus mortale sonuit; sed pueros, qui stolas suas in sanguine Agni laverunt, Davidica voce ad laudem Creatoris invitabat dicens: « Lau date, pueri, Dominum, laudate nomen Domini. Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc et usque in sæculum. » Cujus psalmi duos versus iidem itidemque repetens, extremum spiritum exspiravit; illorum, ut credimus, aggregatus consortio quos ad Dei laudes in extremis invitabat.

8. Presbyter quidam de Sancto Spano, Herveus nomine, postposita sui dignitate ordinis, tam sæcularibus negotiis quam voluptatibus deditus erat. Crescebat in immensum pecunia ejus, positus in fenore numinis, quæ scilicet quo plus crescebat, tanto magis hunc capiebat. Hoc solum tamen in eo spero futuræ salutis, etsi segniter, nutriebat, quoniam viros religiosos, et præcipue Majoris Monasterii monachos maximo venerabatur honore. Denique sanus et ælhuc florens in sæculo sese suaque eis donavit. Nec tamen tunc mundum, cuius catenis irretitus erat, deseruit. Tandem mortis avara manus, quæ æquo pulsat pede pauperum tabernas regumque turres (Hos. Carm. 1, 4, 13), corporalis molestiæ tactu eum graviter adegit. Qui mortis horam vicinam sentiens pariter et tremiscens, supradictos Majoris Monasterii fratres ad se festinato venire mandat; factaque primum de peccatis humili, vivaci, gemebunda, plena amarum lacrymis, ut dignum erat, confessione, confratribus prius et pauperibus partem suæ substantiæ divisit; reliqua vero omnia mobilia immobilis quæ predictis fratribus seseque ipsum tradi lit. Insuper et debitores suos undequaque venire fecit, quæque sibi debebantur, debenda fore monachis, et nominatis temporibus reddenda sancivit. Inter reliquos autem venit quidam compater et familiaris ejus, cui nemine conscio, exceptis ipsis duobus, 12 libras commodaverat. Qui jacenti locutus in dolo: « Domine, inquit, timeo mihi ab auditu tantæ pecuniæ, et quamvis per vestram gratiam, neminem tamen vellem conscium nostri secreti, sicut nec antea fuit. Ego autem sub fidei meæ et jurisjurandi sacramento polliceor vobis et eam me redditurum, et eo quem mihi assignaveris die. » Ad hæc reget: « Non est, inquit, opus ut mihi juretis. Expertus enim fidem vestram, quæ mihi spondetis

non incredulus existo, osculo sancto pacis et fidei peracta solo firmentur. » Quod ille libenter amplexus sub fidei suæ et sacri ordinis signo pollicetur se eis, quibus, et quo decreverit tempore, debitum soluturum. Assignat ergo debitori presbyter ut vice sui fratribus Majoris Monasterii illud restituat, terminumque reddendi unius anni indulget ei spatium. His ita peractis, induitur sacris vestibus religionis, et delatus ad monasterium, monachalia sacramenta pro ritu religionis suscipiens, pravis transactæ vitæ bono sine condemnatis actibus, quievit in pace. Jam annus exactus erat, cum debitor ille nec debitum exsolvit, nec patientiam precatur. Nemine scilicet teste, post mortuum lucro sibi totum putat remansisse. At defunctus, cui monachi debitum fraternitatis non exsolverunt negligenter, sollicitus fuit ne fraude debitoris amitterent quod eis reddendum mandaverat. Quadam igitur die capellano ecclesiæ cui ipse præfuerat, eunti Turorem, monachali habitu efficitur obvius. Quem ille clara luce diei agnoscens, reminiscensque mortuum, primo ejus aspectu ingenti terrore concutitur. Cui defunctus: « Nihil, inquit, timeas, sed crucis Dominicæ signo frontem armatus, securus addito quæ dicam. Non enim nociturus, sed profuturus tibi et aliis permissus sum apparere. » Et addidit: « Tu nosti, inquit, quam perditæ multo tempore vixi, et vere et absque remedio perditus essem, si non per orationes sanctorum fratrum Majoris Monasterii Domini immensa misericordia mihi subvenisset. In igne tamen purgatorio debitos dolores sustinui, quibus si quidquid tormentorum in via mortali tolerari potest comparetur, levissimum, imo nec tormenta reputabuntur. Nunc autem, in refrigerio positus, majorem adhuc beatitudinem etiam ante universale judicium præstolor, sed retardat me fallacis illius compresbyteri nostri dissimulatio. Transgressus est enim terminum quem illi constitueram, ut dominiis meis Majoris Monasterii fratribus debitum meum exsolveret. Tu quidem ex parte mea nunc ibis ad eum, et ne amplius dissimulet facere, quod sub fidei et pacis osculo mihi spondidit reddere, annuntiabis. Quod si diem quem illi per te assigno, negligenter præterierit, sciat procul dubio ejus animam summi Judicis subituram vindictam. » His dictis defunctus disparuit. Capellanus autem promptus ac sollicitus exsequitur jussionem, presbyterum convenit, super deposito visionem enarrat, ut reddat debitum adhortatur. At ille eum insanitæ phantasia deceptum, se in nullo unquam defuncto fuisse obnoxium protestatur. Nec mora, transacto die quem defunctus per internuntium statuerat, debitor immensis doloribus arreptus, jamjamque sese exspirare formidat. Fatetur itaque, etsi sero, cuncta Dei clementis neminem posse effugere judicium. Quid plura? Monachos sæpedictos per internuntium evocat, debitum primo reddit, inde seipsum et omnia sua in manus eorum tradens, creditoris sui pia in fine subsecutus vestigia.

In quo opere vere Dominus et clementer misericordiae et districte bene intelligentibus demonstrat judicem.

9. Duo germani erant in eodem monasterio honestae vitae et laudabilis conversationis, quorum al' er ad abbatis nutum in Angliam directus, caelum, non animum mutans (Hor. *Epist.* 1, 2, 27), ibi quoque religiose conversatus est. Contigit autem ut expletis diebus vitae suae obdormiret in Domino. In eadem igitur nocte qua de vita excesserat, fratri suo in conventu fratrum quiescenti apparuit dicens: « Eia, frater, ecce hodie ex hac vita me vocavit Dominus; et ego ad sanctorum requiem perventurus viatico indigeo, beneficio scilicet fratrum nostrorum ex more mihi debito. » Porro ille a somno excitus secumque visionem reputans, minus fidem adhibuit, quasi somnium parvipendens. Surgitur interim ad Matutinos. Tum inter psallendum, ut fieri solet, parumper obdormiens, eandem visionem vidit. Cœpit igitur al' quanto sollicitius tractare secum quæ repetita visione monitus erat. Itur post Matutinos dormitum; et ecce defunctus fratrem suum in visu convenit hortatur sollicite ut jam tertio monitus abbati et fratribus suum nuntiet obitum, et germanæ dilectionis intuitu debitum sibi ab eis exigat beneficium. Mane itaque facto, frater de fratre, præsertim triplicata visione admonitus, sollicitus erat, et quendam de custodibus ordinis in partem evocans, rem ex ordine pandit, deprecatur consultum. At ille: « Non est, inquit, ut melius nosti, consuetudinis nostræ ut alicui debitum exsolvamus, nisi breveallatum fuerit quo Kalenda obitus agnoscatur, præsertim pro somno cuius fallax et vana persæpe illusio est. » Nec mora, die eodem nuntius advenit brev'e manu portans, quo fratris obitus et Kalenda legeretur: Kalenda porro ipsius erat diei. Officium pro mortuo de more celebratur, æstimantibus cunctis jam instare annum diem quo obiisset. At germanus ejus cæteris pro illo solertior foras egreditur, quasi cum brevis bajulo curiosius de fratris sui obitu venturus. Ille autem nec reperiri potuit, nec aliqui est repertus qui se eum vidisse diceret. Concurrentibus itaque sibi et visionis triplicatæ miraculo, et nuntii subito disparentis adventu, germanus defuncti et eodem, non quidem anniversario, sed ipso identitatis essentia quo viderat visionem quodque nuntius advenerat, veridica relatione fratrem suum didicit emigrasse. Satisque compertum est quam larga Domini misericordia est, quæ et defuncto permisit ut suum debitum exigeret, quamque sollicitos nos esse conveniat ne defunctis fratribus debitum suum exsolvere negligamus.

10. Ejusdem cœnobii frater erat, Urricus nomine, qui rerum temporalium callebat prudentia. Hic in cella quæ dicitur Tavent procuratoris fungebatur officio. Erat autem durus admodum et inhumanus; cum fratribus constitutam annonam nonnunquam partim subtraheret, ipsis reclamantibus cogebatur

A invitus reddere quod suum erat. A vero defunctis tanto licentius benefacta statuta vel subtraheret vel in deterius commutabat, quanto rarius inveniebatur qui jus eorum defenderet. Contigit igitur ut dormienti ei duo fratres qui ex hoc mundo migraverant apparerent, et eum duris verbis pro illata defunctis injuria increparent. Ille induratus quasi somnium mane visionem pro nihilo duxit. Secundo itaque defuncti ad eum in visu venientes reclamant pro injuria, pœnas imminere, nisi damna restituat, comminantur; at ille nihilominus emendatus permansit. Tertio igitur venientes tantis eum verberibus affecerunt, ut per annum dimidium lectulo quasi moriturus decubaret. Vix tandem convaleuit, sed pristinam corporis alacritatem nunquam postea recuperare valuit. Hinc conjice, lector, quid in futuro immineat defunctorum debita defraudantibus, quia etiam in præsentī corporali vindicta defunctos ipsos Judex permittit exigere.

11. Frater quidam ex eodem monasterio egressus sæculum repetit, monachum diffidetur. Qui etsi turpiter coram Deo, quippe sanctæ illius refuga professionis, coram hominibus tamen honeste se agebat. Denique in Cameracensium diœcesi professus presbyterium, cuidam ecclesiæ attulatur, in qua per multum tempus sacerdotio functus, quem ordine et dignitate populum sibi commissum [habuit], quantum ad faciem spectat, legitime gubernavit. Et quia mundanâ non mediocriter callebat prudentia, multam sibi coadunavit pecuniam. Consortium etiam muliebri sibi asciscens, ad testimonium illius ultimæ et sæcularibus licitæ castitatis, et ex ea filios genuit. Jam quarta præteribat vigilia, et adhuc ille dormiebat, cum ecce fons misericordiae Deus mirabiliter eum excitavit, et primo quidem uxoris solatium filiorumque carnalem dulcedinem, morte eos exterminando, ab ejus animo abscidit; inde corporali eum affligens molestia lectulo prostravit. Tunc tandem in se reversus, secum quid fuerit, unde exierit, quod evenerit, quæ se inevitabilis maneat in extremis sententia, rugitu cordis et medullarum sudoribus retractare cœpit. Aiebat ergo: « En mea cyneas imitantur tempora plumas (Ov. *Trist.* iv, 8, 1), et ecce universo, ut dignum erat, destitutus solatio, ut lignum aridum et truncus inutilis æterni ignis pabulo tantummodo aptus remansi, et vere merito solum me relictum invenio, qui sanctæ congregationis dignum Deo et angelicum reliqui contubernium. Væ mihi misero! qui cum possem ad eos redire, non volui; nunc autem cum sero velim, non valeo. » Talia secum dicens flebat uberrime. Tandem post multas lacrymas, spe per Dei misericordiam animatus, ait: « Certe faciam quod vel nunc possum. Credo enim et confido, qui et latronem in cruce sese constituentem misericorditer suscepit, me quoque etiam in ultimis veraciter pœnitentem non abjiciet. » Dixit, et dictum transduxit in opera. Nam Majoris Monasterii fratres quos propius potuit reperire per internuntios evocat, revelat eis ut Domino viam suam;

et quia prægravatus valetudine se eo venturum diffidebat, quo legitime satisfaceret, supplex exorat ut pro solemnî disciplina in eum verbera virgarum exerceant, ac deinde sacræ habitum religionis, quem abjecerat, clementer indulgeant. Nec differre consilium fuit, quia et pœnitentis supplicatio et imminentis periculi urgebat eventus. Illis igitur peractis cum nocte insecuta matutinos inibi celebrassent, æger somno indulsit; et ecce Martinum pontificali redimitum infula cum multitudine candidatorum, sanctumque Benedictum cum monachorum caterva sibi videt in dextris assistere, porro in parte altera diabolum et angelos ejus. Tum prior diabolum: « Injuste, ait, agitis ad hunc accedentes, qui a vobis refuga se mihi mancipavit; et modo longævæ militiæ, qua mihi servierat, præmia percepturus, propter unius horæ lacrymas, et momentaneam pœnitentiam ac si justus a vobis visitatur. » Cui clemens Martinus: « Ignoras, inquit, miser, divitiarum bonitatis inexhaustas divitias, qui per Prophetam duræ vitæ contraria intonat verba dicens: « In quacunquē hora ingemuerit peccator, omnes ejus iniquitates oblivioni tradentur; » et per semetipsum, ille qui tyrannidem vestram suæ tropæo crucis edomuit: « Non veni, inquit, vocare justos, sed peccatores in pœnitentiam. » Illis dictis cum sancto Benedicto conversus ad jacentem: « Per Salvatoris, inquit, gratiam, et collatam ab ipso nobis potentiam, a cunctis te peccatis absolvimus; de cætero tu correctius vive, et jam amplius noli peccare. » Et addidit: « Delecto, inquit, ægritudinis hujus convalesce, ad matrem tuam ecclesiam a qua recesseras rediturus, ibi, juxta quod magister tuus, quem præsentem cernis, sanxerit, satisfactionis viam universam percurrens, caveto summopere ne quid quod tuam remordeat conscientiam a Patre abscondas monasterii; jam etenim non multo tempore supervives. » Illis dictis somnum et visio pariter abiierunt. Nec mora fratribus ad se vocatis quæ viderat, quæ audierat per ordinem pandit, se divinitus sanatum insinuat, rhedam instruit, cum qua cum suis copiis provehatur, ad Majus Monasterium venit; quæ secum detulit scilicet viginti quinque millia solidorum, et vasa argentea octo, equos etiam in quibus venerat, Patri monasterii assignat. Inde misericordiam supplex exorat, aditum humiliter precatur, nihil sibi laxari permittit quominus universam expleat satisfactionis disciplinam. Dies pauci fluxerunt, et ecce iterum lecto prosternitur; cumque expleto sacræ unctionis mysterio crucem Dominicam adoraret, vidit diabolum prope assistere. Respiciens autem ex adverso, sollicitis perquirebat oculis, si forte protectores suos, quos antea viderat, etiam nunc videret: nec prius salutiferum crucis vexillum ab ejus manibus avellere potuerunt, quam beatos patronos suos ad sui custodiam venisse gloriaretur. Quorum confisus præsentia, ad diabolum conversus: « En, inquit, cruenta bestia, protectores habeo contra te. Adest Martinus signipotens, adest et

A Pater Benedictus, non timeo quid faciat mihi homo. » His dictis in sanctorum qui advenerant manibus vultu clacri animam exspiravit, sicque divinitus ostensum est quanta sit apud Deum multorum innocentia, apud quem tanta est peccatorum pœnitentia.

12. Fulco comes, iturus Hierosolymam, in festo Pentecostes venit Turobos, ut ei archiepiscopus sacræ crucis signum pro more tantæ peregrinationis imponeret. Quo facto, cum post missarum solemniam commilitones et participes mensæ suæ præstolaretur, ad fenestras aulae, quæ Majus Monasterium respiciebant, cum duobus presbyteris sese comitaturis stabat, nescio quid secretum confabulans, cum ecce respiciens videt primam [f. pinnam] Majoris Monasterii flammis nimis ita successam ac si funditus combureretur. Quo visu exterritus: « En inquit, Majus Monasterium incendio concrematur videtis, ait, qualis flamma jam in superioribus dominatur? » Videntes presbyteri condolent pariter et mirantur. Nec mora, vocatos de militibus suis nonnullos, concito cursu jubet ire illo, et sibi renuntiare quid ibi fuerit. Ascensis equis illi properant, Majus Monasterium veniunt, inquirent de igne, nec etiam mentionem reperiunt. Comes illos præstolatur. Quibus regressis, nihilque tale se vel vidisse renuntiantibus, sollicitus comes cum presbyteris suis de visione tractabat. Cui unus eorum ait: « Domine, digna satis visio pro negotio quod cepistis, pro solemnitate præsentis, pro loci reverentia in quo apparuit vobis, divinitus ostensa est. Nam et vos, Spiritu sancto inspirante, Dominicum signum vobis hodie imposuistis, et ipse Spiritus sanctus hodierna die super apostolos in igne descendit, et locus Majoris Monasterii dignus est in quo se demonstrat descendere, quem tantus conventus eodem Spiritu inflammatus cohabitavit. » Placuit viro illustri digna dignæ visionis interpretatio, nec moratus in crastino eo venit, visionem conventui refert, fratrem se et participem beneficii rogat effici, ipsumque locum et ejus incolas condigna reverentia deinceps habuit.

13. Aeris siccitate terræ sterilitas imminebat, corporumque inæqualitas pestem rebus minatur humanis. Conventus igitur Majoris Monasterii, nudi pedes deferentes pignora sanctorum, ad tumulum beati Martini processionem pro clade imminenti fecerunt, ibique celebrata missa, cum jam regredi vellent, corpus beati Corentini, quod secum detulerant, volentes levare, movere penitus nequiverunt. Attentabant plurimi, sed labor cassus nihilominus frustrabatur. Tum mœror ingens et luctus omnium, quippe qui beneficia potituri advenerant, damno irreparabili multabantur. Cum ecce senior quidam, Hilidebrandus nomine, baculo quem dextra gestabat, feretrum percutiens, ait ad sanctum: « Eia Brito, Brito, novimus certe Britannorum superbiam, et en, credo, Martini et Bricii tumbas æmularis aureas, eo quod tua vilis et lignea sit. Nunç

igitur securus nobiscum revertere, et te, sicut isti sunt, auro vestiemus. » His dictis, ad bajulos feretri conversus : « Supponite, inquit, humeros oneri, in nomine Domini nihil hæsitantes. » Quibus jussa facessentibus, in summa facilitate sanctum levaverunt, antiphonaque imposita, post mœrorem letitia perfusi ad propria redierunt.

14. Laicus in eodem cœnobio conversus psalmos addidit, et per annos quinquaginta in ipso monasterio religiose conversatus nunquam ad cellas exteriores exire ad manendum voluit. Jacebat autem in ecclesia luminaria concinnans, verrensque pavimenta, parietes extergens, et quibuscunque sanctis ministeriis poterat, sedulus insistebat : psalterium ex ordine quotidie decantabat, post Matutinos nunquam quieti lectuli indulgebat. Sed cum nimia eum lassitudo compulsisset, ad locum refugii integer habitu sanctorum necessitati corpusculum admittebat. Advenerat igitur beati Martini sacra solemnitas, qua, peractis Matutinorum solemnibus, cæteri fratres requiei gratia ad lectulos redierunt. Ille autem cum privatis orationibus et genuum flexionibus sese fatigasset, ad memoratum refugii locum secessit; cumque levi somno, ut matutinis horis fieri solet, parum raperetur, ecce duæ personæ venerando habitu, præclara facie fulgentes, coram altari astiterunt; dixitque alter ad alterum : « Dominus gloriosus Martinus beato huic loco pro reverentia solemnitatis hujus suam hodie exhibebit præsentiam, fratrem etiam istum qui nos audit; quia ei non mediocriter devotus exstitit, die crastina educi jubet e corpore. Ea propter ipso etiam audiente hæc ex industria loquor, quatenus tantæ necessitatis hora tam propinqua eum paratum inveniat. » His dictis visio disparuit, somnusque recessit. Quare ille exitus horam ultimam, tam de vicino imminentem, sollicitis et formidolosis orationibus expectat. Mane autem facto, frater abbati quæ viderat quæque audierat suggerit; ille vero ut somnium parvi pendens, non adhibendam somniis fidem. Imperat tamen super licentiam, ut inungatur. Quo facto, Dominicis etiam munitus mysteriis, sanus et incolumis cum cæteris in convitu versatus, nocte insecuta, circa Laudes viribus corporis cœpit repente destitui; nec jam valens subsistere, ad manus in cellam infirmorum deducitur. Mane adveniente, pro bona iterum devotione Dominici corporis et sanguinis sacramenta percepit, ubi, cum post sanguinem vinum ebibisset, inter manus sese bajulantium exspiravit. Ita Martinus in sua festivitate sibi devotum assumpsit, ita Christus præcedentis gratiæ donum subsequenti gloria remuneravit. Amen.

15. Dicamus etiam quoddam miraculum quod nostris temporibus, divina operante clementia evenisse non dubitamus. Duo ex monachis Beati Martini Majoris Monasterii, Junianus sacerdos Callunensis, et Burgardus præpositus Litinensis, venientes de obedientiis suis navigio, secumque

ferentes centum quadraginta alausas, quas emerant ad opus refectionis fratrum, tendebantque pervenire ad Majus Monasterium. Cumque venissent ad quemdam locum valde periculosum, ubi aliquis, propter exclusas et molendina, quæ inibi amplius abundant, vix illæsus iter suum valeat peragere tutum; monachi solliciti, causa vitandi periculum, præceperunt famulis suis ut in navicula remanerent, et diligenter eam gubernare certarent. Illi vero accipientes navigalem funem, descenderunt in terram, ut valide trahentes citius transvolare naufragium possent. Sed callidus hostis, qui nunquam quiescit omnibus adversari bonis, aliquantulum propositum illorum perturbavit, non tamen ad damnum et contumeliam ipsorum, sed ad laudem et gloriam nominis Domini nostri Jesu Christi. Nam cum famuli recto regimine sulcantes undas elaborassent illam angustam transire portam, et monachi peragentes juxta litus viam suam extenso fune fortiter naviculam suam traxissent, mirabile dictum! max quasi incisus rumpitur funis. Quod persentientes famuli, et mortem sibi imminere videntes, vix hærentes manibus tabulis molendinorum evaserunt. Navis quippe statim mergitur, non ut aqua impletur, sicut solet fieri; sed, quod magis periculosum est, puppi et prora deorsum conversis in terram, resupina cœpit fluctuare in undis. Magna voce inter hæc clamantibus monachis : « O beate Pater sancte Martine, sanctis precibus et meritis tuis salva pisces in illa navi, quos serebamus nostris filiis et servis tuis. » Postquam ergo navicula diu ab undis fluminis depulsa natitavit, monachi et famuli non credentes neque sperantes quidquam funditus remansisse in ea, tandem magno cum labore pertraxerunt ad terram. Cumque convertissent et erexissent puppim sursum, quæ diu resupina nataverat, viderunt pisces suos immotos et salvos, et ita ordinatim sicut collocaverant positos, nullusque illorum omnium quos fratribus Majoris Monasterii destinaverant, in aqua periclitavit. Triginta quidem pisces quos separatim posuerant, ut captoribus et hujusmodi hominibus largirentur, illi ceciderunt in aquam et perierunt; spolia quoque famulorum in flumine demersa sunt, liber vero monachorum, id est Breviarium, ita illæsus permansit sicut et pisces fratrum. Quod videntes monachi et famuli, et omnes qui aderant, gaudio magno repleti glorificaverunt Deum, qui nunquam deseruit sperantes in se, qui non solum voces exaudit fidelium suorum clamantium ad se, verum etiam desiderium et effectum cordis eorum, sicut in quodam loco Propheta testatur : « Desiderium pauperum exaudivit Dominus, præparationes cordis eorum: audivit auris tua. »

16. Quia sicut Scriptura dicit : « Secretum regis abscondere bonum est, opera autem Dei manifestare atque confiteri honorificum est; » utile esse cognovimus quamdam visionem scripto relinquere posteris nostris, quam divina clementia nostris

temporibus apud Majus Monasterium revelare dignata est. Quondam enim quidam monachus Majoris Monasterii, vir boni testimonii, Oldo nomine, præpositus de Sancta Gemma, cum persensisset in loco obedientiæ suæ se mortali infirmitate correptum, quantocius ad Majus Monasterium se deferri præcepit. Cumque in domo infirmorum fratrum positus esset, aliquantulum in infirmitate sua examinatus, ad ultimum universæ carnis viam cœpit ingredi. Illoc autem cognito a priore, qui, jam advesperascente die, gratia perscrutandi qualitatem suæ infirmitatis illum visitaverat, finito Completorio significavit tribus fratribus ut ad illum custodiendum, sicut mos est illius ecclesiæ, postquam ita sit proximus morti, venirent, et totam noctem circa eum in psalmis et orationibus expenderent. Fratribus igitur obedientibus sine mora signo prioris, festinanter venerunt in domum infirmorum, et circa fratrem in extremis positum residentes, fere usque ad medium noctis in psalmis et orationibus versiterunt. Cumque jam hora propinqua esset in qua fratres [ut] ad Matutinos surgant adinoneri solent, ecce unus ex tribus fratribus quos supra memoravimus, Gergonius nomine, apertis oculis, non per visionem aspiciens sursum in directum, vidit quamdam avem speciosam nimis in columbæ specie ex toto albam, per radium cujusdam splendoris magni venientem super fratrem infirmum et morti proximum; cœpitque supra pectus ejus volitare et volitando illum circumire. Sed antequam illa avis advolaret, frater infirmus graviter anxibatur, et mortis stimulis nimium urebatur; ubi vero advenit, pacatum illum et quietum cito reddidit, neque postea tantos planctus tamque graves anhelitus emisit. Cumque aliquandiu illum circumisset, et super pectus ipsius vicissim volitasset, pariter et frater suum Domino spiritum reddidit, et avis qua via descenderat, ascendit. Nulli hoc incredibile videatur, sed Dei operibus fidem rectam adhibeamus, et illi assidue grates debitas reddamus, qui semper suos consolatione pia visitat, et in se sperantibus gaudia cœlestia largitur et præparat.

47. Vir venerabilis, simul et præpositus et archidiaconus Claromontensis ecclesiæ, ad festum beati Martini quotannis venire consueverat, pariterque Majoris Monasterii cœnobium visitare. Qui cum inibi multam religionem fervere conspiceret, pio conversationis desiderio est accensus. Aliquando igitur de more ad sancti Martini festum venturus thesauros suos et vestes osericas, multamque divitiarum suppellectilem secum afferri fecit. Cum igitur tota nocte et die solemnitate sacris officiis devotus interfuisset, in comitatu suo recedit ad hospitium, ac inter confabulandum post epulas ait suis: « Vobis crastino de labore quiescentibus, ipse solus paulisper egrediar, ad prandium reversurus; nihil igitur

A de me fueritis solliciti, sed parate nobis. » Mane igitur facto, induens se vir nobilis cujusdam servi sui habitu viliori ad Majus Monasterium venit, repertoque abbate Guillelmo (3) procidit ad pedes ejus, et pro amore Christi et beati Martini monachatum sibi concedi exorat: cujus humilem supplicemque petitionem pio abbas attendens intuitu, benigne concedit quod ille humiliter precatur. Inde ad suos regressus, mirantibus nimirum cunctis quomodo vel qualiter in tali habitu processisset. Resumptis vestibus, dissimulato voto, tota dies illa in lætitia agitur. Denique videt in crastino suum iter parari, quasi ad patriam rediturus. Ducibus autem comitatus mandat secreto ut, cum ventum primum fuerit ad Majus Monasterium, divertant gressum. Itaque oratione prius celebrata, se poscit ad abbatem deduci. Cui abbas assurgens (jam enim, fama præconante, quis esset audierat), in osculo pacis gaudens excipit illum. Rogat etiam, pro consuetudine et hospitalitatis gratia, ut laborem itineris sui ibidem quiescendo relevet, ne dedignetur beneficium domus suscipere, cui sacer Martinus et expensas providet, et expendendi voluntatem largitur. Tum ille: « Domine, inquit, non dedignor aut respuo beneficium beati Martini et vestrum; me enim in monachum suscepistis, et ad hoc hodie veni. » Mirari abbas se illum eatenus non vidisse. Ille e contra: « Non, ait, meministis vos heri quemdam pauperem clericum in tali et tali habitu recepisse in monachum? — Hoc, inquit abbas, recordor. — Ego, ait, ille sum. Jam nunc, si placet, me et mea suscipite; de his qui mecum sunt ai quis eodem vitæ desiderio tactus est, precor ut pro Deo mecum suscipiatur. » Gaudet abbas, clerici contristantur. Duo tamen ex eis, cæteris cum luctu abeuntibus, remanserunt. Factus igitur monachus, quo sublimior in seculo fuerat, eo se exhibuit humiliorem. Post non multum temporis sæcrista efficitur, attributis ei sociis bonæ vitæ super eo ut decebat sollicitis; at ille, magis magisque in Deum proficiens, secum cœpit tractare qualiter omnibus fratribus ita deserviret ut omnes lateret. Denique nocturnis horis cum cæteri quieti concederent, ipse clam cunctis aquam hauriebat et lavatorium implebat. Hoc cum multo tempore jam fecisset, Omnium Sanctorum advenit solemnitas: cæteris itaque post Matutinos ad lectos redeuntibus, ipse operi assueti succedit. Quo expleto de more, redit in oratorium, incumbit orationi. Et ecce ex ea parte ecclesiæ qua beati Martini lectus habetur, audit immensæ multitudinis dulcissimas voces. Erigens autem caput vidit tres personas pontificalibus infulis decoratas, quarum qui medius erat et honore et vultu videbatur cæteris præeminere; deinde abbates multos ac monachorum infinitas catervas, omnes lætos et dulci melodia jubilantes. Incipit interim ille archiepiscopus n̄ 4, *Concede nobis*; dictoque et repetito n̄, complet ordi-

(3) Hic ab anno 1104 monasterio præfuit usque ad annum 1124. Dicebatur Guillelmus de Combornio.

nem. Secundo agitur pro defunctis. Tertio pro illius A loci congregatione. Incipit ille archiepiscopus Antiphonam : *Civitatem istam tu circumda, Domine*. Et subjungit ñ, *Fiat pax in virtute tua*; et Collectam : *Deus qui renuntiantibus sæculo mansionem paras in cælo, dilata hujus sanctæ congregationis temporale habitaculum cælestibus bonis, ut fraterna teneantur compagine charitatis unanimes : continentiæ præcepta custodiant sobrii : simplices et quieti gratis datam sibi gratiam fuisse agnoscant : concordet illorum vita cum nomine, professio sentiatur in opere. Per Dominum nostrum, etc.* Quibus expletis, beata illa et gloriosa processio qua venerat redire cœpit. Ille autem curiosus intuens, nonnullos quos noverat obiisse recognoscens, alloquitur illos, inquirens qui hi essent. At illi Martinum esse qui medius incedebat episcoporum, qui ut meritis ita vultus eminentia præcelebat; Fulgentium atque Corentinum, qui ei obam-

bulabant; abbates ipsius loci, et deinde monachos, qui Martini meritis sui laboris fructibus non parum fruebantur eoque incedere eos ordine quo ad Christum migraverant. Profterentur abbatem etiam Odonem (4), qui tunc loco præerat, eodem anno ad suam societatem accersendum denunciant. Referebant etiam quod beatus Martinus cum ipsa processione cum suo illo, ut semper, frequentissimo discipulorum sanctissimoque comitatu ipsum monasterium sæpissime frequentaret. His auditis, vir venerandus quosdam de sociis excitare festinat, Guarnerium scilicet ejusdem loci postea abbatem, et nonnullos ex aliis, qui a somno exciti et voces cantantium audierunt, et aliquos de novissimis ipsius processionsi videre meruerunt. Quam beatam putamus, quamque mundam viri conscientiam, cui adhuc viventi in corpore præstitum est Martini gloriam et sanctorum eum comitantium contemplari!

(4) Guillelmo supra laudato successit ad annum 1157.

ANNO DOMINI MLXXXV.

BERNARDUS

COMES BISULDUNENSIS

BERNARDI COMITIS

EPISTOLA AD BERNARDUM ABBATEM MASSILIENSEM,

Ad eliminandam ex Rivipullensi monasterio simoniam, orat ut illud per suos monachos regendum suscipiat.

(D. MARTEN. *Ampl. Collect.*, I, 473.)

Domno B. Massiliensium venerabili abbati omni- que sanctæ congregationi sub ejus custodia Christo militanti BERNARDUS comes Bisuldunensium fidelem in Domino.... et cæleste consequi bravium.

Quoniam quidquid a me mihi que sæcularibus videlicet hominibus in hoc sæculo nequam digne devote agitur, spiritualium virorum precibus impetratum non ambigo. Idcirco arbitrato meo illis existimo referendum, quibus intercessoribus jure creditur adeptum, quatenus illorum gratiarum actione ac providentissima cura obtineat rectitudinis statum quod ab immeritis fuerit inchoatum. Quapropter noverit vestra pia sollicitudo, locum Dei Genitricis Mariæ Rivipollentis (1) cœnobii, qui, a tempore domni

(1) Rivipullense monasterium, Gallicæ Ripouille, insigne ordinis S. Benedicti in diœcesi Ausonensi, anno 889 a Wifrido comite Barcinonensi condi-

C Olivæ (2) pontificis a Simoniacis male possessus, turpibus succubuerat quæstibus, ejusdem Dei Genitricis auxilio, tanque vestro quam cæterorum, ut credo, fidelium obtentu, me ab omni hæreticæ pravitatis contagio emundasse; illumque pseudoabbatem Mironem, qui post interdictum sedis apostolicæ ejusdem regimen conatus est simoniace obtinere, domni Guifredi archiepiscopi, necnon Berengarii Gerundensis episcopi, ac Guillelmi Ausonensis præsulis adiutorio, cum suis satellitibus universis a loco et regimine, sine ullo restitutionis respectu expulisse; quo depulso cum quærerem qualiter vel quo ordine ab illo sancto loco omnem hæreticum ambitum de cætero præcavere possem, id mihi a meis

tum est.
(2) Hic Oliva sive Oliba episcopus fuit Ausonensis et abbas Rivipullensis, atque etiam Coxanensis, fra-